

Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 10 april 1942 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under riksstatens tolfte huvudtitel gjorda framställning angående bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt, dels ock Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidstillägg å vissa från anstalten utgående pensioner.

I innevarande års statsverksproposition har Kungl. Maj:t under punkten 17 föreslagit riksdagen att *dels* till Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av 536,000 kronor, *dels ock* medgiva, att under kalenderåret 1942 dyrtidstillägg må utgå å pensioner från handelsflottans pensionsanstalt enligt samma grunder, som i dylikt hänseende varit gällande för kalenderåret 1941.

I sitt den 17 mars 1942 avgivna utlåtande nr 12, angående regleringen för budgetåret 1942/43 av utgifterna under riksstatens tolfte huvudtitel, har bankoutskottet under punkten 8 anmält, att utskottet komme att senare under riksdagen avgiva utlåtande beträffande Kungl. Maj:ts förenämnda förslag.

I en den 6 mars 1942 dagecknad proposition nr 148, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, med ändring härutinnan av vad i statsverkspropositionen förordats, föreslagit riksdagen medgiva, att under kalenderåret 1942 dyrtidstillägg må utgå å pensioner från handelsflottans pensionsanstalt enligt i propositionen tillstyrkta grunder.

De grunder för dyrtidstillägg å pensioner från handelsflottans pensionsanstalt, som beslutades vid 1941 års riksdag (proposition nr 162; riksd. skr. nr 179), innebära, att dyrtidstillägg utgår till pensionstagarna vid handelsflottans pensionsanstalt, med undantag av sådana pensionstagare, som voro bibehållna vid dem före den 1 juli 1939 tillkommande förmån av såväl pension som årsunderstöd från anstalten, med ett belopp, motsvarande två månadsdelar av årspensionen, dock lägst 20 kronor.

I skrivelse den 31 januari 1942 har *direktionen över handelsflottans pensionsanstalt* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen dels medgiva, att under kalenderåret 1942 dyrtidstillägg måtte få utgå å pensioner från anstalten enligt vissa ändrade grunder, dels ock för budgetåret 1942/43 såsom

bidrag till bestridande av kostnaderna för dyrtidstilläggen anvisa ett anslag av 35,000 kronor.

Till motivering härav anför direktionen till en början:

Direktionen kan i fråga om dyrtidstilläggen icke undgå att finna förutsättningarna nu väsentligt ändrade genom den fortsatta stegringen i levnadskostnaderna. Det torde vara tillräckligt att hänvisa till dyrtidstilläggen å folkpensioner och invalidunderstöd. I början av år 1941 bestämdes dessa dyrtidstillägg till två månadsdelar eller $16\frac{2}{3}$ procent. Under senare delen av året tillkom ett ytterligare månadstillägg, varför dyrtidstillägget för hela året utgjorde 25 procent. I statsverkspropositionen synes ha förbådats ytterligare höjning av dessa dyrtidstillägg för kalenderåret 1942.

Sjöfolkspensioneringen genom handelsflottans pensionsanstalt kan väl icke sägas ha direkt samband med allmänna folkpensioneringen. Till övervägande del baseras den dock för närvarande på statsanslag, som ansetts motiverat av den särställning, sjöfolket i utrikes fart intar i förhållande till andra befolkningsgrupper, och såtillvida förekommer för övrigt en direkt anknytning till folkpensioneringen som pensioner till sjömän i manskapsklass i regel skola utgå temporärt intill fyllda 67 år, då folkpensionen tar vid. Pensionerna från anstalten skola beviljas och bestämmas med hänsyn till fullgjord sjötjänst i utrikes fart, och — utom i ett fall — föregår icke någon behovsprövning. Skillnaden i försörjningshänseende torde i förhållande till dyrtidstilläggsberättigade folkpensionärer i allt fall icke vara så särskilt framträdande vad beträffar den stora huvuddelen av anstaltens pensionstagare. Sjömansyrket såsom sådant är i regel icke ägnat att förskaffa sina utövere en tryggad ålderdom. Icke minst med tanke på nuvarande förhållanden i utrikes sjöfart vore det enligt direktionens mening i hög grad beklagligt, om de blygsamma pensionsförmåner, som genom anstalten tillförsäkrats sjöfolket, skulle alltför mycket förringas i värde genom prisstegringen.

Såsom en i betraktande av omständigheterna skäligen kompensation för dyrtiden kan enligt direktionens uppfattning anses höjning av dyrtidstilläggen från hittillsvarande $16\frac{2}{3}$ procent till 25 procent.

Direktionen meddelar härefter en sammanställning över huru pensioneringen från anstalten tedde sig den 31 december 1941. Beträffande denna sammanställning torde jag få hänvisa till handlingarna. Nämnas må att antalet pensionstagare vid nämnda tidpunkt var 3,727, att av dessa den från dyrtidstillägg undantagna gruppen omfattar 1,150 pensions- och understödstagare samt att pensioner eller understöd inom övriga grupper utgå med belopp, varierande mellan 80 och 240 kronor för år.

I fråga om grunderna för dyrtidstilläggens utgående anför direktionen:

Kostnaden för dyrtidstillägg under kalenderåret 1941 uppgick till nära nog jämnt 66,000 kronor. Vid en höjning av dyrtidstilläggen från $16\frac{2}{3}$ procent till 25 procent med minimibeloppet i motsvarande mån höjt från 20 till 30 kronor skulle alltså med utgående från 1941 års förhållanden kunna beräknas en kostnadsökning av 33,000 kronor och en totalkostnad av i det närmaste 100,000 kronor för kalenderåret 1942. En beräkning med hänsyn till ställningen den 31 december 1941 sådan den utvisas av förenämnda sammanställning ger i huvudsak samma resultat, dock att totalkostnaden — beroende på viss förskjutning mellan olika pensionsgrupper — synes få höjas med något 1,000-tal kronor och kostnadsökningen därför få uppskattas till omkring 35,000 kronor.

Förutsatt att den sålunda uppdragna kostnadsramen skulle kunna godtagas, anser direktionen det emellertid kunna sättas i fråga, om dyrtidstilläggen fortfarande böra bestämmas att utgå procentuellt efter pensionens årsbelopp. I stället bör enligt direktionens mening genom enhetligt bestämda dyrtidstillägg inom vissa angivna gränser eftersträvas en utjämning på så sätt, att pensionstagare i lägre pensionsklasser och med dem jämställda årsunderstödstagare, beträffande vilka behovssynpunkten i särskild grad gör sig gällande, något gynnas i förhållande till pensionstagare med högre årspensioner. Genom nu avsedd omläggning skulle jämväl vinnas en förenkling i beräkningen och utbetalningen av dyrtidstilläggen.

Direktionen föreslår, att dyrtidstillägg för kalenderåret 1942, med samma undantag som under år 1941, bestämmas skola utgå med 50 kronor när årspensionen överstiger 200 kronor, med 40 kronor när årspensionen överstiger 120 men icke 200 kronor, och med 30 kronor när årspensionen uppgår till 120 kronor eller därunder. Med sålunda bestämda dyrtidstillägg skulle, säger direktionen, den föreslagna kostnadsramen icke överskridas utan årskostnaden kunna beräknas alltså till omkring 100,000 kronor och merkostnaden i förhållande till år 1941 till omkring 35,000 kronor.

Beträffande spørsmålet om finansieringen av de sålunda föreslagna dyrtidstilläggen har direktionen hemställt om anvisande av ett anslag å 35,000 kronor för täckande av ovanberörda merkostnad, under det att kostnaderna i övrigt skulle bestridas av anstaltens egna medel.

Med avseende härå har *statskontoret* fäst uppmärksamheten vid att kostnaderna helt böra kunna täckas av anstaltens egna medel. Statskontoret anför i fråga härom:

Statskontoret vill fästa uppmärksamheten vid att — såsom i ärendet upplysts — den under tidigare år förhållandevis stora tilldelningen av tonavgifter möjliggjort för anstalten att tillgodoföra den s. k. pensionsfonden visst överskott, som vid slutet av budgetåret 1940/41 stigit till 130,000 kronor. I betraktande härav och då blivande andel i tonavgifter synts kunna beräknas till 150,000 kronor för år, torde hinder icke böra möta för anstalten att för bestridande av den relativt ringa merkostnad, varom här är fråga, taga i anspråk till anstaltens förfogande stående medel. Då statskontoret anser det naturligt, att denna utväg i första hand anlitas, finner sig ämbetsverket icke kunna för närvarande tillstyrka bifall till anstaltsdirektionens hemställan om statsbidrag för ändamålet.

Kommerskollegium har tillstyrkt bifall till anstaltsdirektionens framställning.

Föredragande departementschefen har tillstyrkt direktionens förslag. Med hänsyn till nu befintligt överskott å anstaltens pensionsfond har departementschefen emellertid ansett sig böra biträda statskontorets mening, att merkostnaden bör kunna täckas av till anstaltens förfogande stående medel. Direktionens framställning om särskilt statsbidrag för ändamålet har departementschefen därför funnit sig ej böra tillstyrka.

Utskottet.

Även utskottet finner sig böra tillstyrka, att dyrtidstillägg jämväl under år 1942 må utgå till pensionstagarna hos handelsflottans pensionsanstalt

samt att tillägget därvid höjes från $16 \frac{2}{3}$ procent till i genomsnitt 25 procent. I enlighet härmed skulle dyrtidstilläggen utgå med 50 kronor, när årspensionen överstiger 200 kronor, med 40 kronor, när årspensionen överstiger 120 men icke 200 kronor och med 30 kronor, när årspensionen uppgår till 120 kronor eller därunder. I likhet med vad tidigare tillämpats torde dyrtidstilllägg ej böra utgå till sådana pensionstagare, som äro bibehållna vid dem före den 1 juli 1939 tillkommande förmån av såväl pension som årsunderstöd från anstalten.

Vad angår finansieringen av kostnaderna för dyrtidstilläggen biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag, enligt vilket desamma skulle i sin helhet bestri-
das av till anstaltens förfogande stående medel.

Den i statsverkspropositionen under riksstatens tolfte huvudtitel, punkten 17, gjorda beräkningen av anslaget till bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt har icke givit utskottet anledning till erinran.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

dels till Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av 536,000 kronor;

dels ock medgiva, att under kalenderåret 1942 dyrtidstilllägg må utgå å pensioner från handelsflottans pensionsanstalt enligt av utskottet härovan förordade grunder.

Stockholm den 10 april 1942.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande: se anteckning å utlåtande nr 25.